

GÜNCEL MİMARLIKTA “ÖZGÜN KOPYA” KAVRAMI

Murat Sönmez^[*]

Özet

Tarihin her döneminde olduğu gibi bugünlerde de mimarlık gündemi, doğası gereği zamanına biçim veren teknolojik, politik, ekonomik, kültürel etkenlerin gelişim ve dönüşümleri bağlamında farklılaşmaktadır. Özellikle teknoloji alanında oluşan yeniliklerin mimarlıkta hem tasarım ve üretim alanlarına hem de mimar profiline etkilerinden bahsetmek mümkündür. Teknolojik yeniliklerin mimarı, düşünce ve üretimlerinde, geçmişte alışık olduğu ve bildiğinin ötesine geçmeye; yakın geçmişinden farklı düşünmeye ve üretmeye zorladığı söylenebilir. Bu çalışma, teknolojinin seçilmiş iki alanda mimarlığa etkilerini tartışmıştır. Bunlardan birincisi, internet sayesinde giderek yaygın hale gelen ve etkisini her geçen gün arttıran mimarlık medyasıdır, ikincisi ise CAD programları gibi yazılımlar ve nesneyi üreten CNS, lazer kesici, 3d yazıcı, robotik kollar, sanal gerçeklik gözlükleri gibi araçların oluşturduğu teknoloji tabanlı tasarım ve üretim süreçleridir. Bu iki alanda oluşan yeniliklerin, bu çalışmada ortaklıklar sistemi olarak ifade edilen büyük bir bilgi ağı ve görsel envanter oluşumuna neden olduğu ve bunun tasarım ve üretim alanını ve mimarın düşünme biçimlerini etkilediği iddia edilmektedir. Buna ek olarak, elektronik medya ve teknoloji tabanlı araçların birçok mimari kavramın içeriğinde anlam farklılaşmalarına/dönüşümlere yol açtığı, sonuçta da mimarlık kuramları alanında yeni kavramlardan söz edilebileceği de savlanabilir. Bu çerçevede, bu çalışma doğrudan tasarım alanına odaklanarak, teknoloji ile onun getirileri bağlamında güncel mimari tasarımları analiz eder ve kopya ve gibi kavramların içeriğini tartışır. Sonuçta da gündemi sorgulamada “özgün kopya”, “tasarım zinciri”, “kurucu unsur” kavramlar ortaya atarak bugün sıklıkla görmeye alıştığımız tasarım tavırlarını bu kavram üzerinden ele alır ve güncel mimarlığa ait değerlendirmeler yapar.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji, kopyalamak, tekrar, tasarım, kopyavasyon

“Copyvation” Concept In Contemporary Architecture

Abstract

Just as in every period of history, the architectural agenda is now different in the context of the development and transformation of technological, political, economic and cultural factors that shape the time by its nature. In particular, it is possible to talk about innovations in the field of technology affecting both the design and production areas as well as the architectural profile in architecture. It can be said that the technological innovations have forced architecture to go beyond what it was accustomed to and knew in the past and think and produce differently from the recent past in thought and production. This study has discussed the effects of technology on architecture in two selected fields. The first one is the architectural media, which is becoming increasingly common due to the Internet and increasing its influence day by day. The second one is the technology-based designs and production processes created by tools such as softwares as CAD programs, CNS that produces objects, laser cutter, 3d printer, robotic arms and virtual reality glasses. It is claimed that innovations in these two fields cause a large network of information and visual inventory, which is expressed as a system of partnerships in this study, and it influences the field of design

[*] Mimarlık Bölümü, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, TOBB Üniversitesi, Ankara msonmez@etu.edu.tr

and production as well as the architect's thinking. In addition, it can be argued that electronic media and technology-based tools lead to differentiation/transformation in the context of many architectural concepts, and as a result, new concepts can be mentioned in the field of architectural theories. In this framework, this study focuses directly on the field of design, analyses contemporary architectural designs in the context of technology and its conclusions, and discusses the content of concepts such as copying. As a result, in the question of agenda, the concept of "original copy", "design chain", "constructive element" is introduced, the design attitudes that we are accustomed to see frequently today are discussed through this concept and evaluations of contemporary architecture are made.

Keywords: Technology, copying, repetition, design, copyvaton

1. ORTAKLIKLAR SİSTEMİ

Gelişen teknoloji ve iletişim alt yapılarının mimarlık medyasını ve teknoloji tabanlı araçlar sayesinde bir küresel çapta "bilgi ve görsel iletişim ortamı" doğurduğu gözlemlenmiştir. Bu bilgi ve görsel iletişim ortamı mimari tasarım ve üretime dönük farklı alanlarda birçok bilgilerden ve sınırsız sayıda tasarım görsellerinden oluşmaktadır. Bugün mimarların aynı veya benzer CAD yazılımlarını kullanması, mimari üretim yöntemlerinin aynı teknolojik araçlarla gerçekleştirilmesi ve herhangi bir tasarıma ait görsellerin internet medyası sayesinde herkesin erişiminde olması bu bilgi ve görsel iletişim ortamını beslemektedir. Bugün bilgi ve tasarım görsellerinin kolay erişilebilir hale gelmesi ve buradaki içeriğe kolay erişim mimarların tasarım, üretim ve görsellikte bir **ortaklık** içine girmelerine neden olmuştur. Bu ortaklık, mimarları aynı düşünce katmanlarında tasarlamaya ve üretmeye yönlendiren **bir sistem** olarak da tanımlanabilir. Mimarın bilgiden görsele, malzemeden biçime, yapma tekniğinden yapı malzemelerinin seçimine ve sunum tekniklerine kadar tasarım ve üretimin her alanında bir diğerinin veya mimarlık ortamına hâkim yaklaşımların etkisi altında kaldıkları iddia edilebilir.

Mimarın ister bilinçli ister bilinçsiz oldun bu ortaklıklar sistemi içinde olmasının düşünce ve üretim süreçlerinde tasarımlarının mimarlık ortamı için bilinir, anlaşılır, kabul edilebilir olması beklentisinden kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca ortaklıklar sistemi bir mimari iletişim dilini barındırmaktadır. Yaygın ve erişilebilir içeriği ile mimar bu sistem içinde bu mimari dili farklı düzeylerde konuşabilmektedir. Bu, ortaklıklar sistemi içinde mimarın kendini ve üretimlerini anlatabilmesi anlamına gelir. Çünkü bu sistemin içeriğindeki bilgi ve görsel envanter düşünceyi ifadeyle, düşünceyi üretimle, üretimi üretilebilir olanla eşleştirerek mimarın eylemlerini her adamını güvenli, risksiz ve kabul edilebilir ve anlaşılır kılmaktadır. Fakat her ne kadar mimar için bir olanakları barındırsa da bugün mimarlık ortamı için ortaklıklar sisteminin tartışılmak durumunda olan yanlarından da söz edilebilir. Tasarım alanının bir özgürlük, yenilik ve kişisellik barındırması gerekliliği çerçevesinde, ortaklıklar sisteminden ötürü mimarların üretimlerinin benzerliğinin; aynı düşüncesinin sonuçları olmasının nasıl açıklanacağı önemlidir. Bu noktada kopya, esinlenme, tekrar gibi mimarın tasarım eylemlerini tanımlamakta kullanılan kavramların tartışılması sistemin etkilerinin ve sonuçlarının anlaşılması bakımından önemsenmiştir.

2. KOPYANIN YOK OLUŞU ÜZERİNE

Mimarın bir tasarım probleminin çözümde sistemin içinde kalma gerekçeleri tasarımların, imge, program, biçim, yapım, yerleşim ve malzeme tercihlerinde ortak yaklaşımları doğurmaktadır. Bugün farklı yerlerde, farklı programlar için tasarlanmış birbirini andıran birçok tasarım görmek mümkündür. Dolayısıyla ortaklıklar sisteminin mimarın tasarım ve üretime etkilerinden söz etmek mümkündür. Bu etkilerden birinin, gelişen mimarlık medyası sayesinde farklı coğrafyalarda üretimler yapan mimarların kaçınılmaz olarak, aynı düşünce ve tasarlama yöntemleri nedeniyle oluşturdukları sonuç ürünlerin benzerlikler olduğu söylenebilir. Web tabanlı mimarlık medyası sayesinde, dünyanın herhangi bir yerinde üretilen bir tasarımın imgesinin, program yaklaşımlarının, bağlamı ile ilişkilerinin, malzeme seçimlerinin, yapısal niteliklerinin başka bir yerde başka bir tasarımın ana fikri/çıkış noktası/başlangıcı/kökene olabilmeye mümkündür. Tasarımların birbirine benzemesinin temelinde ortaklıklar sisteminin görsel envanteri vardır. Bir tasarım probleminin çözümü mimarın özgün olanı arayışı üzerine kurulu düşünsel süreçlerden geçmek yerine görsel envanter araştırmasının sonuçları bağlamında oluşturulan imge arayışına dönüşmüştür. Bu, tasarımın imgeye indirgenmesi anlamına gelir. Bugünün mimarı için bir tasarım probleminin çözümünde benzer problemlerin nasıl çözüldüğünün bilgisi kadar nasıl görselleştirildikleri, bunun ne barındırdığı da çok önemlidir. Önceden yapılmış, düşünülmüş olanın imgesine bakmak bir bilgilenme istenci, ortaklıklar sisteminin içinde kalmanın koşulu olarak mimar için bir tür mimarlık eylemidir. Bu durumun bir sonuç bir tasarımın program yorumu, yapısal sistemleri, biçimine ait özellikleri, seçtiği malzemeler gibi asal tasarım bileşenlerinin benzer nitelikte açığa çıkmasıdır. Diğer bir ifadeyle bugün imge yerden ve programdan bağımsız tekrar eder.

Güncel mimarlık ortamlarında üretilen farklı tasarımların birbirine olan benzerliğini açıklamak için **kopyalamak** kavramının içeriklerinin yeniden değerlendirilmesini gerektiriyor. Birbirine benzer niteliklere sahip tasarımları “kopya” olarak nitelendirmek bugün anlamakta yeterli olmayabilir.

Dahası, birbirine benzeyen üretilere kopya diyerek olumsuz bir nitelik belirtmek bugün mimarlık ortamının içinde olduğu genel durumu kavramayı engelleyebilir. Dolayısıyla, mimarlık tasarım ve kuramlarının ilgili alanlarının, ortaklıklar sisteminin etkileri bağlamında, bugün geçerli bu mimarlık anlayışlarının ve sonuçlarının nasıl açıklanabileceği bu çalışmanın tanımladığı kuramsal problemdir. Problemin tanımını daha net yapabilmek amacıyla birbirini kopya etmiş görünen bazı tasarımlar Tablo 1-8’de sıralanmıştır.

Birbirine yakınlığı açık olan tasarımların yer aldığı bu tablolarda ilk satırda “ana esin kaynağı” başlığı ile bir-biri üstüne gelişen “tekrar tasarımların” başlangıcı kabul edilen asal tasarıma yer verilmiştir. Bu ana esin kaynağı tasarımlar oluşturdukları özgün niteliklerinden ötürü ortak bilgi ve görsellikler sisteminde asal/ odak veya esin kaynağı yapılarıdır. Burada kuramsal problemi ana esin kaynağı tasarımlar ile “tekrar tasarımlar” arasındaki ilişkinin anlam ve içerik ilişkisine ait kavramsal ifadelerin indirgemeci içeriği oluşturuyor. Bu, bir tasarımı değerlendirirken kopyalamış ya da esinlenmiş ifadelerinin yetersizliği olarak değerlendirilebilir. Bugün kopyalamanın dilbilgisi anlamı bağlamına, mimarlık alanında bir tasarımın doğrudan karşılığını görmek mümkün görünmemektedir. Bir şeyin bir diğerinin kopyası olma koşulları bellidir. Asıl-kopya ilişkisi endüstriyel bir üretim olmadığı sürece mimarlık alanında neredeyse imkânsızdır. Mimarlıkta bağlam, malzeme, yapısal değişkenler düşünüldüğünde bir tasarıma kopya demek imkânsız hale geliyor. Dolayısıyla ortaklıklar sisteminin oluşturduğu bilgi ve görsel envanter dikkate alındığında giderek

artacak görünen benzerlikleri açıklamak için kuramsal alanın yeni kavramsal araçlara ihtiyacı olduğu düşünülmektedir. Bu kavramsal araçlar hem güncel mimarlık alanında kopya olarak nitelendirilen olumsuzlukların aşılmasını sağlayabilir hem de oluşmuş durumun içeriğini kavramayı sağlayarak ötesine gitmeyi kolaylaştırabilir. Bu bağlamda bu çalışma “özgün kopya” kavramını kuramsal alanın bir düşünsel ve eleştirel aracı olarak önermektedir.

3. BİR DÜŞÜNSEL VE ELEŞTİREL ARAÇ OLARAK “ÖZGÜN KOPYA” KAVRAMI

Tablo 1, de gösterilen tasarımlar biçim ve imge özellikleri bakımından birbirlerine benzer görünmektedirler. Birbiri üzerinden geliştirilmiş görünen bu tasarımların, ana tasarıma yakınlık ilişkileri olmasına rağmen her birinin sahip oldukları mimari nitelikleri bakımında farklılıklar barındırdıkları söylenebilir. Bu durumda, her bir tasarımın esin kaynağı tasarımdan uzaklaştığı iddia edilebilir. Biçim yapıları, kullanılan malzemeler, yön ve program ilişkileri farklılaşmıştır. Benzerlik bu tasarımlarda arka planda yeni içeriğin oluşmasındaki motivasyon haline gelmiştir. Bu tasarımların her biri en az ana tasarım kadar yerle, programla, biçimle olan ilişkilerini özelleştirmişlerdir. Bu çerçevede, bu tasarımları esinlenme veya kopya kavramları ile tanımlamak veya anlamaya çalışmak yerine Deleuze'nin ifadesi bağlamında “tekrar” kavramı ile açıklamak daha derin anlamlar üretmeye yol açabilir. Tekrar, aslında birbirine benzer görülen mimari yaklaşımların nitelik ve içerik bakımından farklılıklarını tanımlamanın kavramsal aracıdır. Bu kavram, çoğalan ve dağılan her bir durumun ana bir içerik oluşturduğunu ve benzerlik ya da kopyanın ötesine geçildiği durumlara işaret eder. Bu bağlamda, tablolarda görülen ve ana tasarıma benzeyen bu tasarımların her birinin tekil veya özgün olduğu, birbirinden veya ana esin kaynağıyla eşgüdümlülük veya denklikten fazla şeyler barındırdığı söylenebilir. Bu, tablolarda yer alan tasarımların hiçbirinin birbirine denk olmadığı veya özdeş olmadığı anlamına gelir. Dolayısıyla, bu tasarımların her biri, biçim, program, büyüklük, içerik ve yapısal olarak esin kaynağı tasarımın özelliğini oluşturan ana yaklaşımlarının ötesinde, farklı özellikleri vardır. Diğer bir ifadeyle, fazla veya az, tasarımın bütünlüğünü değiştiren esin kaynağından farklılaştıran parçalara, tasarım araçlarına ve mimarlarının kişisel dokunuşlarına sahiptirler. Bu nedenle kopyalamış değillerdir başlı başına tekildirler ve farklı hale getirilmişlerdir. Böylece kopya etmiş olmanın ötesinde tekrar ederek **farklılaşmışlardır**. Diğer bir ifade ile farklı olandaki tek benzerliği üretmek özgürleşmişlerdir (Deleuze, 2015, s. 317).

Bu tek benzerlik fikri tekrarı oluşturan asal veya çekirdek niteliktir. Buna bir çeşit tasarım geni de denebilir. Tekrarı diğer tasarımlar tarafından yapılan, esin kaynağı tasarımın kurucu, oluşturucu veya öz nitelikleridir. Bu çalışmada, bir tasarımın öz niteliğini alarak farklılaştıran ve kendi tasarımını özgün bir yapı haline gelen tasarımları ifade etmek “özgün kopya” kavramı kullanılmıştır. Özgün kopyalar bir tasarımın özgünleşmesini, sonuçta oluşturduğu bütünlüğün ve tasarım dilinin tekil olma halini; esin kaynağından ayrışma süreçlerini ve kendi başına nitelikler bütünlüğü olma hallerini tanımlar. Ortaklıklar sistemi içinde bilgi ve görsel fazlalığı tekrarı oluşturduğu/oluşturacağı farklılaşmalar sayesinde içselleştirilebilir. Özgün kopyalar tasarımın ortaklıklar sisteminde bilinçle hareket eden tasarımcıların yeniyi üretmede sistemden kopma biçimleri olarak da görülebilir. Bu durumda, ortaklıkları sistemi aynıyı veya standart olanı bir ortam olarak kurmuş olmakla birlikte özgün kopyalar sayesinde ortadan kalkmanın kopya olmaktadır.

3.1 Özgün kopyanın varlık gerekçesi olarak *tasarım zinciri*

Tablo I-VIII de yer verilen tasarımlarda tekrar farklı içerik oluşturulmasını sağlamıştır (İnternet referansları). Esin kaynağı tasarım başka tasarımlar için bir altlık haline gelmiştir. Birbiri üzere gelişen bu süreç bir tekrar döngüsüdür. Bu tekrar ve farklılaşma süreci “*tasarım zinciri*” olarak nitelendirilmiştir. Tasarım zinciri halkalarının “özgün kopyalar” tarafından oluşturduğu tekrara ait bir sürekliliğin ifadesidir. Bu süreklilikte özgün kopyalar/tekrar eden tasarımlardan her biri veya ana esin kaynağı bir başka tasarımcı tarafından tekrar edilir. Bu tekrarda ana esin kaynağı tasarımın kurucu unsuru diğer tasarımlara farklılık kazandırır. Örneğin Tablo I de Zaha Hadid’in MAXXI Müzesi tasarımında, binadan ayrılan ve onun bütünlüğüne aykırı biçimde farklılaşan kütle o tasarım zincirindeki tüm tasarımlar için kurucu unsur olarak tasarımın asal niteliğini oluşturmuştur. Bu kurucu unsurun bağlam, program, malzeme, biçime göre farklılaştırılması özgün kopyayı var eder. Tekrar edilen aynılık tasarımların özgün bir hal almasına neden olur. Dolayısıyla özgün kopyanın varlığı ancak tasarım zinciri içinde o zincirin kurucu unsurunun tekrar edilerek farklılaştırılmasına bağlıdır.

4. SONUÇ: ÖZGÜN KOPYALAR VEYA KOPYAVASYONLAR

Tasarım zincirinde esin kaynağı tasarımın kurucu unsurunun diğer mimarlar tarafından tekrar edilmesi ve sonuçta oluşan farklılaşmalar bir tasarım yöntemi olarak değerlendirilebilir. Mimarların çoğunla kaçınmaya çalıştıkları fakat bir biçimde içene düştükleri bu yöntem ortaklıklar sisteminin mimar üzerindeki temel etkisidir. Mimar içinde olduğu sistemin sonucu olarak ortak bilgi ve görsellikleri mimari problemlerin çözümünde kullanmaktadır. Bu öncelikle genel duruma ve sisteme ait bir kavrayışı gerektirmektedir. Mimarın bu kavrayışı, tasarım sürecin içindeyken, bir diğer tasarımın kurucu unsurunu kavraması ve onu tekrar ederek dönüştürmesi anlamına gelir. Böylece düşünce ve üretim yeni alanlar ve derinlikler oluşturmak üzere başka bir tasarımda yeniden üretilmektedir. Sonuçta da kopyavasyonlar açığa çıkar.

Kopyavasyon güncel teknolojik gelişmelerin oluşturduğu yaygın, erişilebilir medya ağlarının; ortak bilgi ve görsel envanterin ve teknoloji tabanlı tasarım ve üretim yöntemlerinin mimarlık alanındaki sonuçlarıdır. Bilgi ve görsellekle olan kaçınılmaz karşılaşmaların mimar tarafından içselleştirilme yöntemidir. Etrafımızı saran bilgi ve görsel envanteri kavrama düzeyimize bağlı olarak kopyavasyonlar, mimar için tekrar ederek yeniden öğrenmenin ve üretmenin, teknolojiye uyum olarak onun getirileri ile karşılaşmanın, mimarlık ortamı içinde gündemi takip edebiliş güncel tartışmalara katılabiliyor olmanın ve mimari tasarım içeriğini sorgulayabilmenin karşılığıdır. Bu bağlamda kopyavasyonun içeriğini bu dört asal başlık altında ele alınmıştır. Kopyavasyon öğrenmenin ve üretmenin aracıdır. Ortaklıklar sistemimiz her gün birbirinden farklı birçok bilgi ve görsel tarafından büyütülmektedir. Bugün her bir tasarım farklı bakış açıları ve tasarım nitelikleri ile ön plana çıkıyor. Bir tasarımın özünde ne barındırdığını anlamının ve ondan farklı bir şey üretebilmenin aracı olarak kopyavasyonlar önemlidir. Temeli tekrar üzerine kurulu tasarım zincirinde tekrar öğrenmenin bir yöntemidir. Bir şeyin çok fazla tekrar edilmesi sayesinde tasarım fikri bütünüyle tüketilebilir. Tekrar hem her seferinde kopyavasyon sayesinde yeniyi üretirken hem de ana fikrin bütün derinliklerinin kavranmasını ve artık ondan hiçbir tekrar oluşmayacak kadar çok olasılığın elde edilmesine neden olur. Ana tasarım fikri bu fikri kavrayan/öğrenen tasarımcıların elinde yeni durumlara doğru yönlendirilebilir. Dolayısıyla kopyavasyonlar hem kendilerini bir yenilik biçimi hem de kendinden sonra oluşturulacak özgün tasarımın için kurucu unsurlardır.

Teknoloji tabanlı yazılım ve üretim araçları giderek mimarlık alanının vazgeçilmezi haline gelmektedirler. Her mimarın bu araçların yetenekleri bağlamında özgün tasarımlar üretmesi beklenemez. Mimarın elindeki teknolojinin nasıl kullanılacağını öğrenmesi ve ondan ne üretebileceği önemli bir yetenektir. Bu teknoloji ve mimarın bir tasarım problemi nedeniyle karşı karşıya gelmesi anlamına gelmektedir. Kopyavasyonlar teknoloji ve mimar arasında mimarın teknoloji den ne elde edebileceğinin göstergesidirler. Mimar tasarım zincirinde olmayı istediği durumu görerek ilerler. Bu, tasarım ve teknoloji arasında bir eşik olarak, mimara bir düşünsel ve üretime yönelik zemin hazırlar. İçeriğini ve görselliğini bildiği bir tasarımı bir biçimde yeniden üretirken teknolojinin ne yönde kullanılabileceğinin örnekleri olarak kopyavasyonlar örnek oluştururlar.

Kopyavasyonlar mimarlık ortamı içinde gündemi takip edebilir güncel tartışmalara katılmanın aracıdır. Her mimarın yenilikçi tasarım yapması beklenemez. Mimar güncel tartışmaları ve tasarım zinciri içindeki üretimleri kendi tasarımına nitelik katmak üzere takip ederken aslında bu süreçte üretimini geçerli ve kabul edilebilir kılar. Bu sayede, mimar üretimleri ile ortam içinde kalabilir ve yeni/özgün olanla bağlantı içinde kalır. Kopyalamanın yok olduğu mimarlık kültüründe kopyavasyonlar aynı olandan farklılığı üretirler ve özgün olabilmeyi yöntemini sunarlar. Bir fikri, kurucu unsuru tasarımcının algılaması ve onu yeniden üretmesi birbiri üzerine eklenen yeni düşünce katmanları oluşturmaktadır. Bu nedenle hiçbir tasarım bir diğerinin kopyası olmadığı gibi bir diğerinden esinlenmiş de sayılmaz. Tasarım zinciri içinde kurucu unsur genetik bir kod gibi kendini her seferinde bir diğer tasarıma aktarmaktadır. Bu yeni olanın eskisinin kopyası olduğu anlamına gelmediği gibi eski olanın daha iyi olduğu anlamına da gelmez.

Kopyavasyonlar sayesinde kurucu unsur tüm asal tasarım bileşenleri kapsamında en doğru niteliğini kazanır. Bu, esin kaynağı tasarımın bir başlangıç, ana yapı haline gelmesi veya bir başlangıç olarak görülmesi fikrini de ortadan kaldırır. Çekirdek unsur gerçek gücünü, derinliğini, içeriğinin karşılığını tasarım zincirinin herhangi halkasında edinebilir. Bu, zaman olarak bir tasarımın özelleşmiş niteliklerinin açığa çıktığı, görüldüğü andakinin ötesinde bir değeri olabileceği anlamına gelir. **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**’de Zaha Hadid’in iham kaynağı tasarımının biçimin farklılaşma ve ana bünyeden ayrışması kurucu fikri en doğru biçimde aynı tabloda IV. Sütunda yer verilen Werner Tscholl Architects’in, binasında karşılığını bulmuştur. Çünkü bu tasarımda kütleli kopuş, Zaha Hadid’in bina külesinden kopan, ana kütleli fon olarak kullanan biçimsel aykırılığı yerine doğadan/ doğal olandan kopan bir kopma olarak kurgulanmıştır. Doğal olan ve mimari olan arasındaki zıtlığın vurgusu bina külesine olan zıtlıktan daha fazla tartışmayı ve derinliği barındırıyor. Böylece Zaha Hadid’in tasarımında kurucu unsur olarak tasarım zinciri doğuran, aykırı kütleli yaklaşım çevre, program ve mekân ilişkileri bağlamında tasarımcısı tarafında tekrar ederek dönüştürülmüştür.

Kopyavasyonların bugün mimarlık kültüründe bir tasarlama ve üretme yöntemi olduğu tartışılmıştır. Bu yöntemin olumsuzluk barındıran tarafı güncel medya ile ilişkileri sınırlı, gündemi takip etmeyen, web ve basılı yayınları izlemeyen mimarların üretimlerinde görülebilir. Bu durumda tasarım ve üretim düşüncesinin tüm alanlarına ve ilgilerine yönlendirilmesi gereken temel soru giderek yaygın bir eylem haline gelen bu tasarım biçiminin hangi koşullarda geçerli bir mimari üretim yöntemi olduğudur. Diğer bir ifadeyle temel yaklaşım çerçevesini kendinden önce yapılmış başka bir tasarıma odaklanmış görünen bir tasarım için bu yaklaşımını olumsuz saymanın düşünsel koşullar nelerdir. Bu ayrı bir tartışma konusu olmakla birlikte kopyavasyonların mimarlık kültürün bir parçası olduğunu tartışmak güncel mimarlığı anlamak için önemli bir adım olacaktır.

REFERANSLAR

Deleuze, G., "Anlamların Mantiği", Çev: H. Yücefer., Norgunk Yayınevi, İstanbul, s. 165-317, (2015).

<http://www.archdaily.com/43822/maxxi-museum-zaha-hadid-architects> <http://www.archdaily.com/197854/arche-nebra-holzer-kobler-architekten> <http://www.archdaily.com/193200/uno-elementary-school-soccer-academy-jgma> <http://www.archdaily.com/139627/house-on-the-flight-of-birds-bernardo-rodrigues> <http://www.archdaily.com/243603/the-timmelsjoch-experience-werner-tscholl-architects> <http://www.archdaily.com/220685/xinjin-zhi-museum-kengo-kuma-associates>

http://www.greatbuildings.com/cgi-bin/gbi.cgi/Paris_Metro_Entrances.html/cid_aj1693_b.htm <http://www.archdaily.com/90689/ad-classics-casa-batllo-antoni-gaudi> <http://www.zaha-hadid.com/architecture/nuragic-and-contemporary-art-museum/> <https://www.dezeen.com/2008/06/06/dubai-opera-house-by-zaha-hadid/> <http://www.zaha-hadid.com/architecture/abu-dhabi-performing-arts-centre/>

<https://www.dezeen.com/2014/06/30/zaha-hadid-heydar-aliyev-center-wins-design-of-the-year-2014/> <http://www.zaha-hadid.com/design/aqua-table/>

<http://www.archdaily.com/277706/national-museum-of-china-competition-entry-mad-architects> <http://www.archdaily.com/783769/foster-big-and-grimshaw-design-trio-of-pavilions-for-expo-2020-dubai> <http://www.archdaily.com/451377/de-rotterdam-oma> <http://www.archdaily.com/70822/new-art-museum-sanaa> <http://www.archdaily.com/12543/museum-plaza-rex>

<http://www.arch2o.com/oma-s-plaza-at-santa-monica-is-firm-s-first-la-project/>

<http://www.archdaily.com/115776/ad-classics-wozoco-mvrdv> <http://www.archdaily.com/236175/cctv-headquarters-oma>

<http://www.archdaily.com/295962/mvrdv-proposes-400-meter-tall-vertical-city-in-jakarta>

<http://www.archdaily.com/440/oslo-opera-house-snohetta/500ebcff28ba0d0cc700010f-oslo-opera-housesnohetta-photo>

<http://www.big.dk/#projects-asp> <http://www.ja-ja.dk/sitepages/image/10/0>

http://www.zvihecker.com/projects/guggenheim_helsinki_museum-246-1.html#1

<http://aasarchitecture.com/2015/03/saint-denis-pleyel-emblematic-train-station-by-kengo-kuma.html> <http://googlesightseeing.com/2014/01/the-architecture-of-daniel-libeskind/> <http://www.acadgraph.de/fileadmin/bilder/popup/refprojekte/amsterdam/4.jpg>

<http://www.archdaily.com/60392/ad-classics-solomon-r-guggenheim-museum-frank-lloyd-wright/> <http://www.fosterandpartners.com/projects/city-hall/> <http://www.archdaily.com/287571/galaxy-soho-zaha-hadid-architect>

<http://www.archdaily.com/774575/zaha-hadids-wangjing-soho-wins-emporis-skyscraper-award>

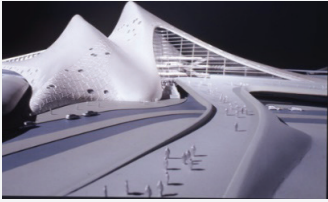
TABLOLAR:

Tablo I. Tasarım Zinciri 1

	Proje Görseli	Proje Adı	Mimar	Yıl	Yer
ilham kaynağı tasarım		MAXXI Müzesi	Zaha Hadid	1999 2009	Rome, Flaminio, İtalya
		Arche Nebra	Holzer Kobler Architekturen	2007	Nebra, Almanya
		UNO İlköğretim Okulu	JGMA (moreno architects)	2010	Chicago, Illinois, ABD
		House on the Flight of Birds	Bernardo Rodrigues	2010	Ribeira Grande, Portekiz
		The Timmelsjoch Experience	Werner Tscholl Architects	2010	Brenner Pass, İtalya
		Xinjin Zhi Müzesi	Kengo Kuma & Associates	2011	Hunan, República Popular Çin
tekrar tasarımlar					

Tablo II. Tasarım Zinciri 2

	Proje Görseli	Proje Adı	Mimar	Yıl	Yer
ilham kaynağı tasarım		Architecture of the Paris Métro	Hector Guimard	1899-1905	Paris, Fransa
tekrar tasarımlar		Casa Batlló	Antoni Gaudí	1904	Barcelona, İspanya
		Nuragic Çağdaş Sanatlar Müzesi	Zaha Hadid	2006	Cagliari, Sardinia, İtalya
		Dubai Opera evi ve Kültür Merkezi	Zaha Hadid-Patrik Schumacher	2006	Dubai, EAU
		Abu Dhabi performans Sanatları Merkezi	Zaha Hadid	2007	Abu Dhabi, UEA
		Haydar Aliiev Kültür Merkezi	Zaha Hadid	2014	Bakü, Azerbaycan

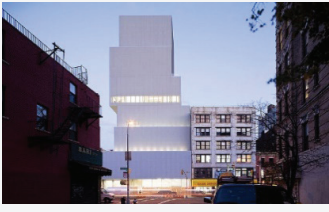
Tablo III. Tasarım Zinciri

	Proje Görseli	Proje Adı	Mimar	Yıl	Yer
İlham kaynağı tasarım		Aqua Table	Zaha Hadid	2008	Londra İngiltere
tekrar tasarımlar		National Museum of China Competition Entry	MAD Architects	2012	Pekin, Çin
		Pavilion 2020 Dubai	BIG	2020	Dubai, EAU

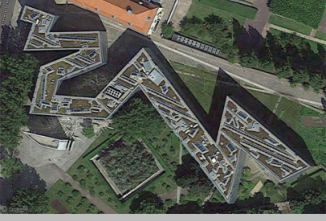

Tablo IV. Tasarım Zinciri 4

	Proje Görseli	Proje Adı	Mimar	Yıl	Yer
İlham kaynağı tasarım		Wozoco's Apartmanı	MVRDV	1997	Amsterdam Hollanda
tekrar tasarımlar		CCTV yönetim binası	OMA	2004	Pekin, Çin
		Düşey Kent	MVRDV	2012	Jakarta

Tablo V. Tasarım Zinciri 5

	Proje Görseli	Proje Adı	Mimar	Yıl	Yer
ilham kaynağı tasarım		De Rotterdam	OMA	1997-2013	Rotterdam, Hollanda
tekrar tasarımlar		Çağdaş Sanatlar Müzesi	Kazuyo Sejima+ Ryue Nishizawa/SANAA	2002-2007	NewYork, ABD
		Müze Plaza	REX Architects	2005	Louisville, KY, ABD
		OMA's plaza	OMA	2013	Santa Monica, California

Tablo VI. Tasarım Zinciri 6

	Proje Görseli	Proje Adı	Mimar	Yıl	Yer
ilham kaynağı tasarım		Yahudi müzesi	Daniel Libeskind	1989	Almanya Berlin
tekrar tasarımlar		Kmar eğitim merkezi	Zvi Hecker	2005	Hollanda Amsterdam

Tablo VII. Tasarım Zinciri 7

	Proje Görseli	Proje adı	Mimar	Yıl	Yer
ilham kaynağı tasarım		Oslo operası	Snohetta	1999	Norveç Oslo
tekrar tasarımlar		Stockholm Merkez kütüphane	BIG	2007	Danimarka
		Stockholm Merkez Kütüphane	JAJA	2007	Danimarka
		Guggenheim Helsinki	Zvi Hecker	2014	Helsinki
		Saint-Denis Pleyel Emblematic Tren İstasyonu	Kengo Kuma	2015	Paris

Tablo VII. Tasarım Zinciri 8

	Proje Görseli	Proje adı	Mimar	Yıl	yer
ilham kaynağı tasarım		Solomon Guggenheim Müzesi	F.L Wright	1959	New York ABD
tekrar tasarımlar		London City Hall	Norman Foster	1998-2002	London, UK
		Galaxy Soho	Zaha Hadid-Patrik Schumacher	2012	Beijing, China
		Wangjing SOHO	Zaha Hadid	2009-2014	Beijing, China